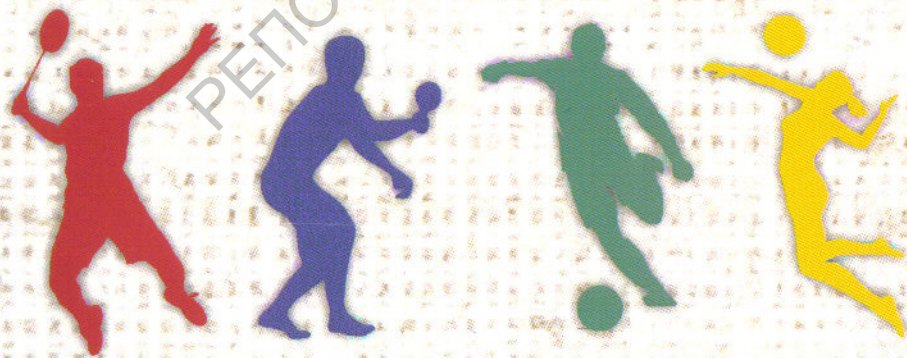

**Беларуская мова.
Прафесійная лексіка:
фізічная культура і спорт**

Мінск
БДУФК
2018

УДК 811.161.3:796(075)

ББК 81.2(4Бел)я7

Б43

Аўтары:

М. М. Круталевіч, А. С. Васілеўская, В. В. Урбан, В. У. Азарка

Над рэдакцыяй М. М. Круталевіча

Рэцэнзенты:

доктар філалагічных навук, прафесар, загадчык кафедры гісторыі беларускай мовы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта *М. Р. Прыгодзіч*;
кандыдат філалагічных навук, дацэнт кафедры рускай мовы і культуры маўлення
Ваеннай акадэміі Рэспублікі Беларусь *С. І. Фацеева*

Б43

Беларуская мова. Прафесійная лексіка: фізічная культура і спорт:
вучэб. дапам. / М. М. Круталевіч [і інш.]; пад рэд. М. М. Круталевіча;
Беларус. дзярж. ун-т фіз. культуры. – Мінск: БДУФК, 2018. – 195 с.
ISBN 978-985-569-267-7.

Вучэбны дапаможнік утрымлівае матэрыял для практычных заняткаў па беларускай прафесійнай лексіцы ў галіне фізічнай культуры і спорту. У дапаможніку разглядаюцца тэрміналогічныя пытанні аб месцы беларускай мовы ў сістэме агульнаадукацыйных і нацыянальных каштоўнасцей, яе лексічнай сістэме, функцыянаванні ва ўмовах білінгвізму, граматычных асаблівасцях, функцыянальных стылях і культуры прафесійнага маўлення, гісторыі фарміравання беларускай фізкультурнай і спартыўнай тэрміналогіі; падаюцца пытанні, заданні і практыкаванні, скіраваныя на засваенне фізкультурнай і спартыўнай тэрміналогіі; прыводзяцца тэсты для самакантролю; надаецца спіс навуковых, навукова-метадычных і лексікаграфічных крыніц.

Адрасуецца студэнтам і выкладчыкам устаноў вышэйшай адукацыі, навукоўцам і іншым спецыялістам арганізацый фізкультурна-спартыўнага профілю.

УДК 811.161.3:796(075)

ББК 81.2(4Бел)я7

ISBN 978-985-569-267-7

© Круталевіч М. М. і інш., 2018

© Установа адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт
фізічнай культуры", 2018

ЗМЕСТ

Прадмова	3
Уводзіны	4
Прадмет і задачы вучэбнай дысцыпліны, яе месца ў сістэме сацыяльна-гуманітарных навук	4
Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей	5
Мова і маўленне. Мова і сацыюм	5
Асноўныя функцыі мовы ў грамадстве	6
Беларуская мова як адзін з базавых элементаў нацыянальнай культуры	9
Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця	10
Тэст «Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей»	15
Лексічная сістэма беларускай мовы	18
Паняцце пра лексічную сістэму	18
Лексіка беларускай мовы паводле паходжання	20
Лексіка беларускай мовы паводле сферы ўжывання	24
Паняцці «тэрмін», «тэрміналогія», «тэрміналагічная сістэма»	
Тэрміны фізічнай культуры і спорту. Гісторыя іх фарміравання	27
Структурная характарыстыка тэрмінаў	29
Спосабы ўтварэння тэрмінаў	30
Гісторыя фарміравання беларускай фізкультурнай і спартыўнай тэрміналогіі	32
Слоўнікі	38
Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі па фізічнай культуры і спорту	
іх роля і месца ў лексікаграфічнай сістэме беларускай мовы	39
Тэст «Лексічная сістэма беларускай мовы»	43
Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму	44
Паняцце білінгвізму. Моўная інтэрферэнцыя і яе віды	44
Спецыфіка гучавай сістэмы беларускай мовы	46
Арфаэлічныя нормы беларускай літаратурнай мовы	47
Арфаграфічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы	
Прынцыпы і нормы беларускай арфаграфіі	51
Асноўныя правілы беларускай арфаграфіі	58
Тэст «Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму»	68
Граматычныя асаблівасці беларускай мовы	72
Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы	72
Сінтаксічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы. Пунктуацыйныя нормы	89
Сінтаксічныя нормы	89
Тэст «Граматычныя асаблівасці беларускай мовы»	98
Функцыянальныя стылі мовы	101
Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў	101
Агульная характарыстыка функцыянальных стыляў	103
Асаблівасці навуковага, афіцыйна-справавога і публіцыстычнага стыляў	109
Навуковы стыль	109
Афіцыйна-справавы стыль	112
Публіцыстычны стыль	115
Тэст «Функцыянальныя стылі маўлення»	127
Культура прафесійнага маўлення	129
Паняцце культуры маўлення. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення	129
Тэхніка і выразнасць маўлення. Узасмалзненне вербальных і невербальных сродкаў маўлення	137
Маўленчы этыкет і культура зносін. Падрыхтоўка да публічнага выступлення	142
Маўленчы этыкет і культура зносін	142
Падрыхтоўка да публічнага выступлення	143

Дадаткі.....	151
Дадатак 1. Тэксты для аналізу.....	151
Акробатыка.....	151
Аўтамабільны спорт.....	152
Барацьба.....	153
Баскетбол.....	154
Більярдны спорт.....	155
Біятлон.....	156
Бокс.....	157
Валейбол.....	158
Веласіпедны спорт.....	159
Веславанне акадэмічнае, на байдарках і каноэ.....	160
Гандбол.....	161
Гімнастыка мастацкая.....	162
Гімнастыка спартыўная.....	163
Дзюдо.....	164
Змешаныя адзінаборствы.....	165
Канькабежны спорт.....	166
Каратэ.....	167
Конны спорт.....	168
Лёгка атлетыка.....	169
Льжыны гонкі.....	170
Парусны спорт.....	171
Плаванне.....	172
Самба.....	173
Скачкі на батуте.....	174
Спартыўнае арыентаванне.....	175
Спартыўныя танцы.....	176
Стральба кулявая.....	177
Тэніс.....	178
Фехтаванне.....	179
Фігурнае катанне.....	180
Футбол.....	181
Хакей.....	182
Хакей на траве.....	183
Цяжка атлетыка.....	184
Дадатак 2. Ключы да практыкаванняў.....	185
Дадатак 3. Ключы да тэстаў.....	188
Літаратура.....	190
Спіс рэкамендаванай літаратуры.....	190
Слоўнікі.....	190
Спіс выкарыстанай літаратуры.....	191